

สรุป อภิปรายผลและขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี มีเนื้อหาสาระที่สำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านวิธีการปลูกฝังวัฒนธรรม 5 วิธี ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างของครู 2) การให้เด็กฝึกปฏิบัติ 3) การจัดสภาพแวดล้อม 4) การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี 5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจาก ตำรา เอกสาร บทความ วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิธีการปลูกฝังวัฒนธรรม วัฒนธรรมของจังหวัดสุพรรณบุรี แนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ตลอดจนวิธีการสร้างแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

2. ประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ปีการศึกษา 2538 จำนวน 988 คน

2.2 ตัวอย่างประชากร คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ ตัวอย่างประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม 300 คน ตัวอย่างประชากรผู้ให้สัมภาษณ์ 20 คน ตัวอย่างประชากรการสังเกต 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองมี ทั้งหมด 3 ชุด คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

3.1 แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามครูผู้สอนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 เกี่ยวกับการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีส่วนประกอบ 4 ตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบและข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความรู้ของครูอนุบาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยในแต่ละด้านให้แก่เด็กวัยอนุบาล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale)

ตอนที่ 4 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) และแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended)

3.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์ครูอนุบาลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล เป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ปลายเปิด (Open ended) มีส่วนประกอบ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์เกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล

3.3 แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มี 2 ชุด คือ

3.3.1 แบบสังเกต ก เป็นแบบจุดบันทึก มีส่วนประกอบ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ถูกสังเกต

ตอนที่ 2 แบบจุดบันทึกการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล

3.3.2 แบบสังเกต ข เป็นแบบสังเกตการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับวัฒนธรรมในชั้นเรียน มีส่วนประกอบ 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูและห้องเรียน

ตอนที่ 2 การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน เป็นแบบสำรวจรายการ

4. นำเครื่องมือทั้ง 3 ชุด คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ที่สร้างเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม

5. นำเครื่องมือทั้ง 3 ชุด คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. นำแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร เพื่อหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ความเหมาะสมของภาษา เวลาที่ใช้และการครอบคลุมเนื้อหาในสิ่งที่ต้องการทราบ
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังตัวอย่างประชากรทางไปรษณีย์ แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์และสังเกตตัวอย่างประชากรด้วยตนเอง
8. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย(X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
9. จัดอันดับความคิดเห็น แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย
10. สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

สถานภาพของตัวอย่างประชากร

1. ตัวอย่างประชากรจากแบบสอบถาม ส่วนมากสอน 2 ระดับชั้น คือ ทั้งอนุบาล 1 และอนุบาล 2 เป็นเพศหญิงมีอายุอยู่ระหว่าง 36 - 40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีและสอนในจังหวัดสุพรรณบุรีมาแล้วมากกว่า 16 ปี และมีประสบการณ์ในอาชีพครูมากกว่า 16 ปี ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการสอนในระดับชั้นอนุบาล 0 - 2 ปี ส่วนมากจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและจบการศึกษาจากสาขาอื่น ๆ คือ บริหารการศึกษา ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ส่วนน้อยที่สุดจบสาขาการศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาล

ในชุมชนเขตบริการของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ภาษาถิ่น และครูอนุบาลส่วนมากไม่ได้สร้างหน่วยการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยขึ้นมาใหม่ที่นอกเหนือจากหน่วยที่มีอยู่ในแผนการจัดประสบการณ์ และครูส่วนมากก็ไม่เคยเข้าอบรม หรือ สัมมนาเกี่ยวกับวัฒนธรรม

ครูอนุบาลส่วนใหญ่เห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม บุคคลในชุมชนอาจจะยอมรับวัฒนธรรมใหม่ได้ โดยเลือกเฉพาะสิ่งที่เหมาะสมมาปรับปรุงวัฒนธรรมของตน ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ถ่ายทอดความรู้ให้

ผู้อื่นปรับปรุง และนำวัฒนธรรมไปใช้ให้เหมาะสมกับสังคม และเห็นว่า เด็กวัยอนุบาลเป็นวัยที่พัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นนอกจากจะจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านแล้ว วัยอนุบาลยังเป็นวัยที่สำคัญ ที่สุดสำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรมอีกด้วย

2. ตัวอย่างประชากรผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีประสบการณ์ในอาชีพครูมากกว่า 15 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนอนุบาลมากกว่า 7 ปี ส่วนมากจบการศึกษาปริญญาตรีในสาขาอื่น ๆ เช่น บริหารการศึกษา พลศึกษา เป็นต้น

3. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการสังเกต ทุกคนเป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย 44 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาการศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาล ประสบการณ์การสอนโดยเฉลี่ย 8 ปี มีจำนวนนักเรียนในห้องโดยเฉลี่ย 26.7 คน / ห้อง

การปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล

ก) ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. การเป็นแบบอย่างของครู

ครูอนุบาลมีความรู้เรื่องวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.45$) เรื่องที่ครูอนุบาลมีความรู้มาก คือ เรื่องประเพณีไทยต่าง ๆ เช่น วันเข้าพรรษาออกพรรษา ตักบาตรเทโว วันมาฆบูชา วิสาขบูชา งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน เป็นต้น รองลงมาคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ

การปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างของครูอนุบาลอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.08$) คือ เป็นแบบอย่างมากในด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ด้านมารยาท ตามลำดับ เป็นแบบอย่างปานกลางในด้านภาษาและวรรณคดี ด้านศิลปกรรม และด้านการละเล่น ดนตรีและศิลปะการแสดง ตามลำดับ

ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$) การเป็นแบบอย่างที่ครูอนุบาลปฏิบัติมากที่สุด คือ ความกตัญญู รองลงมาคือ ความซื่อสัตย์ รักสะอาด และความเมตตากรุณา ตามลำดับ

ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อและค่านิยม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.00$) การเป็นแบบอย่างที่ครูอนุบาลปฏิบัติมาก คือ ค่านิยมแบบไทย ค่านิยมแบบประชาธิปไตย ค่านิยมในความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และค่านิยมในชาติ ตามลำดับ

ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านมารยาท อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.72$) การเป็นแบบอย่างที่ครูอนุบาลปฏิบัติมาก คือ การใช้คำสุภาพ เช่น “ครับ” “ค่ะ” หรือ “ขอบคุณ” “ขอโทษ” รองลงมาคือ มีมารยาทในการรับประทานอาหาร เช่น ไม่คุยเสียงดัง เป็นต้น

ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านภาษาและวรรณคดี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.42$) การเป็นแบบอย่างที่ครูอนุบาลปฏิบัติมาก คือ การเขียนอักษรไทยและคำภาษาไทยได้ชัดเจนถูกต้อง รองลงมาคือ นำสุภาษิต คำพังเพยมาใช้ในชีวิตประจำวัน

ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านศิลปกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.20$) การเป็นแบบอย่างที่ครูอนุบาลปฏิบัติมาก คือ การสนใจชมผลงานทางด้าน จิตรกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรม เช่น เที้ยวชม ภาพวาดในผนังโบสถ์ ภาพลายไทย เที้ยวชม พระราชวัง พระที่นั่ง ประสาทหิน วัดโบสถ์ เจดีย์ เครื่องปั้นดินเผา พระพุทธรูปปางต่างๆ เป็นต้น รองลงมาคือ สามารถทำงานศิลปกรรมอย่างง่าย เช่น การปั้น งานแกะสลัก จัดดอกไม้ การวาดภาพ งานใบตอง งานจักสาน เป็นต้น

ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.07$) การเป็นแบบอย่างที่ครูอนุบาลปฏิบัติมาก คือ ฟังเพลงไทยเดิม เพลงไทยลูกทุ่ง หรือ ดนตรีไทย เป็นต้น รองลงมาคือ ชมศิลปะการแสดงท้องถิ่นหรือของไทย เช่น โขน ลิเก ลำตัด เพลงเรือ เพลงอีแซว เพลงฉ่อย เพลงปรบไก่ เพลงพวงมาลัย เพลงขอทาน รำไทย หมอรำ ลีเกลาว เป็นต้น

2. การให้เด็กฝึกปฏิบัติ

การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านภาษาและวรรณคดี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.08$) เรื่องที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติปานกลาง คือ การจัดหาหนังสือนิทาน ตำนาน วรรณคดีท้องถิ่น ให้เด็กได้เปิดดูหรืออ่าน รองลงมา คือ การให้เด็กท่องเพลงกล่อมเด็ก บทปลอบเด็กบทร้องเล่น คำคล้องจอง เป็นต้น

การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านมารยาท อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$) พบว่าเรื่องที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติมากที่สุด คือ ฝึกให้เด็กพูดคำสุภาพ เช่น ค่ะ ครับ ขอบคุณ ขอโทษ เป็นต้น รองลงมา คือ ฝึกให้เด็กแสดงความเคารพ เช่น การไหว้ กราบ ทุกครั้งเมื่อเด็กพบผู้ใหญ่หรือครู

การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.92$) พบว่าเรื่องที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติมากที่สุด คือ ฝึกให้เด็กมีความอ่อนน้อมถ่อมตน นับถือ

ครูและผู้ให้อาวุโสกว่า รองลงมา คือ ฝึกให้เด็กเคารพเพลงชาติไทยและธงชาติไทย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด

การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.32$) พบว่า เรื่องที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติมากที่สุด คือ ความมีวินัย รองลงมาคือ รักสะอาด ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ความขยันหมั่นเพียร ตามลำดับ

การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านศิลปกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.80$) พบว่าเรื่องที่ให้เด็กฝึกปฏิบัติมากที่สุด คือ ครูอนุบาลฝึกเด็กเกี่ยวกับงานศิลปหัตถกรรม เช่น การปั้น การช่าง ประติมากรรม วัสดุ งานจักสาน แกะสลัก และงานพับกระดาษ การจัดดอกไม้ วาดเขียน เป็นต้น

การให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11$) พบว่าเรื่องที่ครูอนุบาลให้เด็กฝึกปฏิบัติมากที่สุด คือ ฝึกหัดเด็กให้ร้องเพลงไทยลูกทุ่ง รองลงมาได้แก่ ฝึกให้เด็กได้เล่นการละเล่นและของเล่นท้องถิ่นและของไทย

3. การจัดสภาพแวดล้อม

3.1 การจัดป้ายนิเทศในห้องเรียนจัดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.21$) การจัดป้ายนิเทศที่จัดมากที่สุด คือ การจัดป้ายนิเทศตามโอกาสสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา รองลงมา คือ การจัดป้ายนิเทศตามหน่วยการเรียนรู้การสอน

ด้านภาษาและวรรณคดี เรื่องที่จัดป้ายนิเทศมากที่สุด คือ จัดเกี่ยวกับ ตัวอักษร รองลงมา คือ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ด้านมารยาท พบว่า เรื่องที่จัดป้ายนิเทศมากที่สุด คือ มารยาททางกาย เช่น การยืน การไหว้ กราบ รับของ - ส่งของ เป็นต้น รองลงมา คือ มารยาทในการรับประทานอาหาร ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เรื่องที่จัดป้ายนิเทศมากที่สุด คือ การจัดป้ายนิเทศ เกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รองลงมา คือ เรื่องระเบียบวินัย

ด้านศิลปกรรม เรื่องที่จัดป้ายนิเทศมากที่สุด คือ เรื่องศิลปกรรมพื้นบ้าน รองลงมา คือ สถาปัตยกรรม

ด้านการละเล่น ดนตรีและศิลปะการแสดง เรื่องที่พบว่า มีการจัดป้ายนิเทศมากที่สุด คือ การละเล่นของเด็กไทย รองลงมาได้แก่ การจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับดนตรีไทย

3.2 การจัดบรรยากาศในชั้นเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.74$) การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ทำมากที่สุด คือ การเปิดเพลงหรือนิทานที่เกี่ยวกับคุณธรรมให้เด็กฟัง รองลงมา

มา คือ การเปิดเทปเพลงเกี่ยวกับ ภาษาและวรรณคดี เช่น เพลงกล่อมเด็ก คำคล้องจอง นิทาน ตำนาน วรรณกรรม สุภาษิต คำพังเพย และปริศนาคำทาย ให้เด็กฟัง

4. การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี

4.1 การจัดนิทรรศการหรือพาเด็กไปชมนิทรรศการ อยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{X} = 1.27$)

4.2 การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.62$) วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้แก่เด็ก คือ วิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญ เรื่องคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา คือ เชิญวิทยากรหรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านมารยาท

4.3 การพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.52$) วัฒนธรรมไทยที่พาเด็กไปทัศนศึกษา คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา คือ ด้านมารยาท

4.4 กลุ่มของวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมา คือ ครูในโรงเรียน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X} = 1.60$)

4.5 สถานที่พาเด็กไปทัศนศึกษาคือ วัด หมู่บ้าน หรือ ชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.23$) รองลงมา คือ โรงเรียน

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านภาษาและวรรณคดี สอนตามแนวการจัดการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ได้สอดคล้องเนื้อหาวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณคดีไว้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.02$) ส่วนวิธีการสอนข้อที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด($\bar{X} = 3.16$) คือ การสอนโดยทันทีทันใดจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ชาว และประสบการณ์ของเด็ก

ด้านมารยาท สอนตามแนวการจัดการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ได้สอดคล้องเนื้อหา ด้านมารยาทไว้อยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X} = 3.56$) ส่วนวิธีการสอนข้อที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด($\bar{X} = 3.67$) คือ การสอนโดยทันทีทันใดจากเหตุการณ์ปัจจุบัน ชาว และประสบการณ์ของเด็ก

ด้าน ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม สอนตามแนวการจัดการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ได้สอดคล้องเนื้อหาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมไว้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.91$) ส่วนวิธีการสอนข้อที่อยู่ในระดับมากและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด($\bar{X} = 2.78$) คือ การสอนโดยการเล่า นิทานหรือเล่าเรื่องขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมให้เด็กฟัง

ด้านคุณธรรมจริยธรรม สอนตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ได้สอดแทรกเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมไว้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.10$) ส่วนวิธีการสอนข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.51$) คือ การสอนโดยการร้องเพลงที่มีเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรม

ด้านศิลปกรรม สอนตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ได้สอดแทรกเนื้อหาศิลปกรรมไว้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.48$) ส่วนวิธีการสอนข้อที่อยู่ในระดับน้อยและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 1.32$) คือ การสอนโดยการสาธิตงานด้านศิลปกรรมให้เด็กดู

ด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง สอนตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลที่ได้สอดแทรกเนื้อหาไว้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.91$) ส่วนวิธีการสอนข้อที่อยู่ในระดับมากที่สุดและมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 2.97$) คือ การสอนโดยการเล่นบทบาทสมมติ

ข) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

1. การเป็นแบบอย่างของครู

ด้านภาษาและวรรณคดี พบว่า ครูอนุบาลมีความรู้เกี่ยวกับด้านภาษาและวรรณคดีดีพอสมควร โดยพูดและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน ครูที่มีวิทยุสมัครสูงจะมีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีท้องถิ่นดี

ด้านมารยาท ครูอนุบาลตระหนักว่าเด็กวัยอนุบาลชอบเลียนแบบผู้ที่ใกล้ชิดโดยเฉพาะครู ครูอนุบาลจึงปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กในเรื่องของมารยาทมากที่สุด

ด้านขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม พบว่า ครูอนุบาลไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีของท้องถิ่น จะเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีของชุมชนในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ตลอดจนถึงในหลักความเชื่อของศาสนาและค่านิยมแบบไทย

ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ครูปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะด้านรักสะอาด และละความมีระเบียบวินัย

ด้านศิลปกรรม พบว่า ครูอนุบาลสามารถทำงานศิลปกรรมง่าย ๆ ได้ เช่น การปั้น การสาน การร้อยมาลัย เป็นต้น

ด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง พบว่า ครูอนุบาลชอบฟังเพลงลูกทุ่ง เพลงไทย ดนตรีไทยต่าง ๆ แต่ไม่ค่อยมีโอกาสได้ฟังบ่อยนัก

2. การให้เด็กฝึกปฏิบัติ

ด้านภาษาและวรรณคดี พบว่า ครูได้จัดหาหนังสือนิทาน วรรณคดีไทยมาให้เด็กได้อ่านและเปิดดูในมุมหนังสือ และฝึกให้เด็กได้พูดและท่องคำคล้องจองต่าง ๆ

ด้านมารยาท พบว่า ครูจะฝึกเด็กเกี่ยวกับมารยาทด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กเป็นประจำในกิจกรรมประจำวัน

ด้านขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม พบว่า ครูฝึกเด็กได้น้อย โดยไม่ได้พาเด็กเข้าร่วมในกิจกรรมจริงที่ชุมชนได้จัดขึ้น ส่วนที่จัดในโรงเรียนนั้นครูก็จัดให้เด็กได้เข้าร่วมบ้าง

ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ฝึกให้เด็กปฏิบัติมาก ในเรื่องความรักสะอาด ความมีวินัยและความรับผิดชอบ

ด้านศิลปกรรม ให้เด็กฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับงานศิลปะกรรมอย่างง่าย ๆ ทุกวันในกิจกรรมสร้างสรรค์

ด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง พบว่า ให้เด็กได้ฝึกเล่นเกมการละเล่นของไทย ส่วนด้านการแสดงต่างฝึกให้เด็กได้น้อย

3. การจัดสภาพแวดล้อม

3.1 การจัดป้ายนิเทศ เรื่องที่จัดมาก คือ เรื่อง ภาษาไทยและตัวอักษรไทยและมารยาท รองลงมา เรื่องเกี่ยวกับประเพณีของไทยต่าง ๆ

3.2 การจัดบรรยากาศ พบว่า ไม่ได้มีการจัดเพื่อนำเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยส่วนใหญ่จัดตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

4. การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี

4.1 การจัดนิทรรศการ พบว่า จัดได้น้อยมาก เพราะงบประมาณของจังหวัดไม่มี

4.2 การเชิญวิทยากร พบว่า จัดได้น้อย ส่วนมากเชิญพระมาให้ความรู้แก่เด็ก

ด้านภาษาและวรรณคดี พบว่า จัดได้น้อย ส่วนมากพาเด็กไป บริเวณใกล้ ๆ โรงเรียน หมู่บ้าน และวัด

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ด้านภาษาและวรรณคดี จัดตามหน่วยการเรียนการสอนที่ได้สอดแทรกไว้ และสอนโดยการเล่านิทานประกอบรูปภาพและท่องคำคล้องจองต่าง ๆ

ด้านมารยาท พบว่า สอนเหตุการณ์ทันทีทันใด สอนตามเนื้อหาในหน่วยการ
สอนที่สอดคล้องกันได้ สอนโดยการสาธิต

ด้านขนบธรรมเนียม ความเชื่อ ค่านิยม สอนตามหน่วยการสอนที่สอดคล้องได้
และสอนตามเหตุการณ์ปัจจุบันที่มีงานประเพณีนั้น

ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า สอนโดยทันทีทันใดที่เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
หรือสอนตามเหตุการณ์ปัจจุบัน สอนโดยการเล่าเรื่อง หรือเล่านิทานให้เด็กฟัง และสอนตาม
หน่วยการสอนที่ได้สอดคล้องได้

ด้านศิลปกรรม พบว่า สอนโดยให้เด็กทำจริงในกิจกรรมสร้างสรรค์

ด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง สอนโดยการให้เด็กได้ลงมือทำจริง
เช่น การเล่นเกมพื้นบ้าน การแสดง

ค) ข้อมูลจากการสังเกต

ข้อมูลจากการสังเกตพบว่า การปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล ด้าน
วิธีการปลูกฝังมากตามลำดับดังนี้

1. การให้เด็กฝึกปฏิบัติ พบว่าวัฒนธรรมไทยที่ครูอนุบาลให้เด็กฝึกปฏิบัติมาก
คือวัฒนธรรมด้านมารยาทและด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งครูสามารถสอดแทรกวัฒนธรรมทั้งสอง
ใน กิจกรรมทุก ๆ กิจกรรมในแต่ละวัน และด้านศิลปกรรม พบว่า ให้เด็กฝึกปฏิบัติมากใน
กิจกรรมสร้างสรรค์

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบมาก คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน
โดยการสอนและบอกเล่าโดยตรง สอนตามหน่วยการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกรให้
เด็กแสดงบทบาทสมมติ การสาธิตให้เด็กดู

3. การเป็นแบบอย่างของครู พบน้อย โดยส่วนมากครูจะเป็นแบบอย่างในด้าน
มารยาท และด้านคุณธรรมจริยธรรม

3. การจัดสภาพแวดล้อม พบว่าจัดน้อย ส่วนมากจะเปิดเพลงลูกทุ่ง หรือใช้เครื่อง
ดนตรีไทยในการให้จังหวะ ต่าง ๆ

4. การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี จากการสังเกตไม่พบว่ามีกรให้เด็กพบเห็น
แบบอย่างที่ดี

7. ปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ในการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เด็กวัยอนุบาล ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม (ร้อยละ 67.3) รองลงมาได้แก่ ครูอนุบาลชั้นอนุบาลมีไม่เพียงพอ (ร้อยละ 61.6) และขาดแหล่งความรู้ทางด้านวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน (ร้อยละ 60.9) ซึ่งสรุปปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปลูกฝังวัฒนธรรมไทย ในแต่ละวิธีดังนี้

1. การเป็นแบบอย่าง

ปัญหาและอุปสรรค

1. ครูไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรม และ ไม่ได้เป็นแบบอย่าง ที่ดีให้แก่เด็ก
 2. เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีตัวแบบที่ไม่ดีรอบ ๆ ตัวเด็ก มาก เช่น เพื่อน ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน
 3. วัฒนธรรมไทยบางเรื่องเด็กอนุบาลยังเล็กเกินไปที่จะเข้าใจ และปฏิบัติได้
- ข้อเสนอแนะ
1. จัดอบรม สัมมนา เรื่องวัฒนธรรมไทยให้แก่ ครู เพื่อที่ครูจะได้มีความรู้ความเข้าใจ ชาบซึ้ง และปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
 2. ให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องวัฒนธรรมแก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย เช่น ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน ตลอด ครูและผู้บริหารในโรงเรียน
 3. วัฒนธรรมไทยที่นำมาสอนเด็ก ควรเป็นเรื่องที่เหมาะสมสำหรับเด็กหรือดัดแปลงให้ง่ายสำหรับวัยเด็กวัยอนุบาล

2. การให้เด็กฝึกปฏิบัติ

ปัญหาและอุปสรรค

1. เด็กแต่ละคนมีความพร้อมและพื้นฐานทางครอบครัวที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้น การฝึกเด็กจึงเป็นไม่ได้เท่ากันทุกคน อีกทั้งเด็กในแต่ละห้องมีจำนวนมากเกินกว่าที่ครูจะสอนได้ทั่วถึง
2. ขาดการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทั้งจากโรงเรียนสู่บ้าน และชุมชน
3. ครูไม่ฝึกให้เด็กปฏิบัติอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการฝึกเด็กให้ปฏิบัติอย่างจริงจัง ตามโอกาส สถานที่ วัย อารมณ์ ค่อย ๆ ปลุกฝังทีละน้อย ฝึกบ่อย ๆ จนให้เด็กเคยชิน โดยมีใช้การบังคับ และอย่างสม่ำเสมอ จนกลายเป็นแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวันของเด็ก
2. ประสานงานและขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการให้เด็กฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

3. การจัดสภาพแวดล้อม

ปัญหาและอุปสรรค

1. ขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อด้านวัฒนธรรมไทย ตลอดจน สื่อและอุปกรณ์การสอนด้านวัฒนธรรมนั้นหาได้ยากมาก
2. ห้องเรียนมีไม่เพียงพอ และมีสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยในการจัดสภาพแวดล้อม
3. ขาดแหล่งความรู้ทางด้านวัฒนธรรมที่อยู่ใกล้โรงเรียนที่จะขอความร่วมมือ ตลอดจนขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในด้านวัฒนธรรมที่จะขอความร่วมมือ จึงขาดแนวทางในการจัดสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. จัดสรรงบประมาณหรือจัดหาสื่อที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยให้ทางโรงเรียนอย่างเพียงพอ
2. ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน หรือแหล่งความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ ในการขอสื่อและอุปกรณ์การสอนด้านวัฒนธรรม
3. ควรมีนโยบายให้โรงเรียนแต่ละแห่งมีห้องวัฒนธรรม อย่างน้อยโรงเรียนละ 1 ห้อง หรือ กลุ่มโรงเรียน ละ 1 ห้อง เพื่อเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่ได้ศึกษาในทุกระดับชั้น ไม่ใช่เพียงแต่ระดับชั้นอนุบาล

4. การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี

ปัญหาและอุปสรรค

1. ชุมชนยังขาดความรับผิดชอบในการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่ลูกหลาน

2. การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนบางเรื่อง เช่น การพาเด็กไปทัศนศึกษา หรือ การพาเด็กไปชมนิทรรศการ จัดไม่ได้เต็มที่เพราะเด็กวัยอนุบาลยังเล็กมาก และดูแลความปลอดภัยให้เด็กได้ไม่ทั่วถึง

3. เด็กได้รับอิทธิพลจากการดูทีวี ภาพยนตร์ ละคร และจดจำบางอย่างที่ไม่ดีซึ่งขัดต่อวัฒนธรรมไทยและเลียนแบบจากสื่อต่าง ๆ เหล่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. หากจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งที่เป็นที่รวมของวัฒนธรรมที่ห่างไกลไม่ได้ ควรนำเด็กไป บริเวณแหล่งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัว เช่น บริเวณโรงเรียน วัด หมู่บ้าน เป็นต้น

2. สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมประจำท้องถิ่น ในแต่ละท้องถิ่น

3. รัฐควรมีการควบคุม สื่อโทรทัศน์ วิทยุต่าง ๆ ในการผลิตรายการ เพื่อให้ได้รายการ ที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กได้ ตลอดจนให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับผลกระทบของสื่อเหล่านี้ที่มีต่อเด็กและการป้องกัน

4. ต้องมีบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคม เช่น ดารา นักร้อง เป็นต้นแบบที่ดี แก่เด็กทางด้านวัฒนธรรม จึงจะทำให้การดึงวัฒนธรรมไทยกลับมาได้

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหาและอุปสรรค

1. ครูไม่ได้จบการศึกษาในสาขาอนุบาล อีกทั้งครูไม่มีความรู้ในการสอดแทรก วัฒนธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละกิจกรรม

2. ขาดสื่อและอุปกรณ์ทางด้านวัฒนธรรม

3. เด็กในห้องเรียนมีจำนวนมากเกินไปที่จะจัดกิจกรรม และครูมีไม่เพียงพอ

4. ไม่มีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการสอดแทรกวัฒนธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน

5. ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง

6. ผู้บริหารและครูในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอนุบาล และไม่ให้การสนับสนุนในกิจกรรมต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. จัดให้ความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมแก่ครูอนุบาล ตลอดจน แนวทางในการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น
2. จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ พร้อมทั้งสื่ออุปกรณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม ให้แก่ครู โดยเฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่น
3. จัดหาบุคลากรให้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก และจัดบุคลากรที่มีประสบการณ์มาสอนในระดับชั้นอนุบาล
4. ทางสำนักงานการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และการประถมศึกษาทุกแห่ง ควรกำหนดเป้าหมาย และแนวทาง ให้ชัดเจน ในการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็ก
5. ประสานงานและขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการปลูกฝังวัฒนธรรมที่ต่อเนื่องระหว่างบ้านและโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างครูอนุบาลส่วนมาก สอน 2 ระดับชั้น คือรวมอนุบาล 1 และ อนุบาล 2 เข้าด้วยกัน และครูอนุบาลมีอายุระหว่าง 36 - 40 ปี มีประสบการณ์ในอาชีพครูมาก แต่มีประสบการณ์สอนในระดับชั้นอนุบาลน้อย เพียง 0 - 2 ปี และจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สาขาอนุบาล เช่น บริหาร การศึกษา พลศึกษา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

จากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (กรมวิชาการ, 2534) ได้มีนโยบายเกี่ยวกับการขยายการจัดการศึกษาระดับชั้นอนุบาลให้มากขึ้น จังหวัดสุพรรณบุรี จึงได้ดำเนินการสนองนโยบายดังกล่าว โดยเมื่อปีการศึกษา 2537 ได้ให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนที่มีบุคลากรและสถานที่ไม่เพียงพอ จึงได้จัดให้รวมอนุบาล 1 และ อนุบาล 2 เข้าด้วยกัน และจัดบุคลากรที่มีอยู่ในโรงเรียนนั้นมาสอนในระดับชั้นอนุบาล ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง และมีอายุระหว่าง 36 - 45 ปี มีวุฒิการศึกษา

ในระดับปริญญาตรี และจบมาจากสาขาอื่น ที่ไม่ใช่สาขานูบาล หรือสาขาประถมศึกษา (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, 2357)

ชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนส่วนมากใช้ภาษาถิ่น ซึ่งโดยสภาพทั่วไป ทางด้าน เชื้อชาติและภาษาของประชาชนในจังหวัดสุพรรณบุรี จะมีชนกลุ่มน้อยที่ใช้ภาษาถิ่น เช่น ภาษาลาวเวียง ลาวพวน ลาวโซ่ง กะเหรี่ยง เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี, 2528) ครูอนูบาลส่วนมากไม่ได้สร้างหน่วยการเรียนรู้การสอนขึ้นมา นอกเหนือไปจากหน่วยการเรียนรู้การสอนที่มีอยู่ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนูบาล จากการสอบถามปัญหาและอุปสรรคในการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ครูอนูบาลในระดับชั้นอนูบาล ไม่ได้จบสาขานูบาลมาโดยตรง จึงไม่มีความรู้ที่จะสร้างหน่วยการสอน และแผนการจัดประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมขึ้นมา เพียงแต่พยายามที่จะจัดกิจกรรมการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ที่มีอยู่ให้ดีที่สุดเท่านั้น และครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยยา โกสุม (2530) และชิต แก้วเพ็ง (2532) ที่พบตรงกันว่าครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมทางด้านวัฒนธรรม

สำหรับความคิดเห็นของครูอนูบาลเกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้น ครูอนูบาลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตามสิ่งแวดล้อม บุคคลในชุมชนอาจจะยอมรับวัฒนธรรมใหม่ได้ โดยเลือกเฉพาะสิ่งที่เหมาะสม มาปรับปรุงวัฒนธรรมของตน ส่วนวิธีการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม นั้น คือ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น ปรับปรุง แล้วนำวัฒนธรรมไปใช้ให้เหมาะสมกับสังคม และครูอนูบาลมีความคิดเห็นว่า เด็กอนูบาลเป็นวัยที่พัฒนาการทุกด้านเป็นไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นนอกจากจะจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้านแล้ว วัยอนูบาลยังเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรมอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยยา โกสุม (2530) ที่กล่าวว่า เด็กวัยอนูบาลเป็นวัยสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรม

การปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนูบาล

1. การเป็นแบบอย่างของครู

ครูอนูบาลมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เป็นส่วนรวมของชาติมาก ได้แก่ วัฒนธรรมด้าน ประเพณีของไทย ประเพณีทางศาสนา การใช้ภาษาไทย พระราชพิธี ค่านิยมในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มารยาท คุณธรรมจริยธรรม แต่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความรู้ปานกลาง ได้แก่ ภาษาถิ่นต่าง ๆ นิทาน ตำนาน พื้นบ้านของจังหวัดสุพรรณบุรี ประเพณีท้องถิ่น

สุพรรณบุรี แม้ว่าข้อมูลสภาพทั่วไป พบว่า ครูอนุบาลส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ก็ตาม ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชนต่าง ๆ ในท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับกลุ่มชนและเชื้อชาติต่าง ๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น ไทยเวียง ไทยพวน ไทยโซ่ง ไทยกะเหรี่ยง เป็นต้น ยังไม่มีการศึกษาค้นคว้า รวบรวม เผยแพร่ กันอย่างจริงจัง เท่าใดนัก ซึ่ง เฉลียว บุรีภักดี (2526) ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้ดังนี้ คือ วัฒนธรรมท้องถิ่น นั้น จะมีเพียงเฉพาะกลุ่มคนในท้องถิ่นและในชุมชนเท่านั้นที่รู้และปฏิบัติ ไม่ได้มีการศึกษาค้นคว้า รวบรวมไว้เป็นระเบียบแบบแผน ซึ่งนับวันวัฒนธรรมเหล่านั้นก็จะถูกหลงลืม และสูญหายไปในที่สุด ดังนั้นครูอนุบาลโดยทั่วไป จึงไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

วัฒนธรรมที่ครูอนุบาลปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้แก่เด็กมาก คือ วัฒนธรรมด้าน คุณธรรมจริยธรรม การที่ครูอนุบาลปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนั้น จากจรรยาบรรณสำหรับครู ได้กำหนดไว้ว่า ครูจะต้องดำรงอยู่ในศีลธรรมอันดีงามของสังคม ซึ่งทำให้ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2523) และชุตินา เชนชม (2531) ว่า ครูควรปฏิบัติตามแบบอย่างอันดีงาม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก โดยเฉพาะ ในเด็กวัยอนุบาล ซึ่งเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบผู้ที่อยู่ใกล้ชิด และผู้ที่เขาชื่นชอบ และครูอนุบาลจะเป็นผู้ที่เด็กวัยอนุบาล ชื่นชม มากที่สุด คุณธรรมที่พบว่าครู เป็นแบบอย่างให้แก่เด็กมาก คือ เรื่อง ความกตัญญู ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต คือ พบว่า ครูอนุบาลจัดป้ายนิเทศ ติดรูป ผู้ที่มีอุปการะคุณในการสร้างอาคารเรียนไว้เพื่อระลึกถึง บุญคุณของท่านเหล่านั้น ตลอดจนยกย่อง ชมเชย ชื่นชม ให้เด็กได้เห็นตลอดเวลา และร้องลงมา คือ ความรักสะอาด จากการสังเกตก็พบเช่นกันว่า ครูอนุบาลจะทำความสะอาดห้องเรียนทุกวัน ในตอนเช้าที่มาถึงโรงเรียน ซึ่งคุณธรรมเหล่านี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานของสังคมไทย คนโดยทั่วไป จะยึดถือและปฏิบัติตามคุณธรรมทั้งสองข้ออยู่แล้ว โดยเฉพาะ คุณธรรมเรื่องความกตัญญู นับว่า ในสังคมไทยจะยึดถือกันมาก จะเห็นได้ว่ามีการเลี้ยงดูและตอบแทนผู้มีพระคุณไม่ว่าจะเป็น บิดา มารดา ญาติ ตายาย ครูอาจารย์ เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ครูอนุบาลเป็นแบบอย่างด้านภาษาและวรรณคดี เรื่อง การเขียนอักษรไทยและคำไทยได้ชัดเจนถูกต้องมาก สามารถที่จะพูดภาษาไทยได้อย่างถูกต้องชัดเจน อีกทั้งครูบางท่านยังมีความสามารถเฉพาะตัวในการเล่านิทาน ตำนานต่าง ๆ ให้เด็กฟัง และสามารถที่จะร้องเพลงกล่อมเด็กได้ด้วย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของครูอนุบาลส่วนใหญ่ ครูจบ การศึกษาในระดับปริญญาตรี จึงมีความรู้ด้านภาษาไทยมาก และสามารถปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ให้แก่เด็กได้มาก เช่นกัน

2. การให้เด็กฝึกปฏิบัติ

การปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล โดยการฝึกปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านมารยาท รองลงมาได้แก่ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม และด้านศิลปกรรม ตามลำดับ

จากแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล ได้มีเป้าหมายของการจัดประสบการณ์ใน ด้านร่างกายข้อที่ 3 ว่า มีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย ด้านอารมณ์และด้านจิตใจ ข้อที่ 4 มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ข้อที่ 5 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ที่เหมาะสม ข้อที่ 6 มีความรัก และชื่นชมในศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดีงามของ ท้องถิ่นและประเทศชาติ ด้านสังคม ข้อที่ 5 มีความภูมิใจในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และ ความเป็นไทย (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537) ซึ่งจากเป้าหมายของแนวการจัด ประสบการณ์ดังกล่าว ได้สอดแทรกไว้ในหน่วยการสอน และ ในแผนการจัดประสบการณ์ โดยเฉพาะกิจกรรมให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติด้านมารยาท เช่น ในหน่วยปฐมนิเทศ ได้ให้เด็กฝึกปฏิบัติ เรื่อง มารยาทในการรับประทานอาหาร มารยาทในการพูด การฟัง ในหน่วยวันแม่ ได้ให้เด็กฝึกปฏิบัติ เรื่องการถวายบังคม การไหว้ และในหน่วยวันปีใหม่ ได้ให้เด็กฝึกมารยาทเรื่อง การฟัง การพูด การมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ต่อผู้ใหญ่ เป็นต้น

วัฒนธรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม ได้ให้เด็กฝึกปฏิบัติ เรื่อง การเก็บของใช้ ล้วนตัว การรักษาความสะอาด ความกตัญญู ชยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การประหยัด ใน หน่วยการสอนเรื่อง ปฐมนิเทศ วันปีใหม่ วันแม่ วันเด็กวันครู

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม นั้น ในหน่วยวันแม่ บ้าน ข้าว น้ำ วัน ปีใหม่ วันเด็กวันครู ครอบครัวยุคใหม่ ซึ่งหน่วยการสอนเหล่านี้ ได้กล่าวถึง ประเพณีสำคัญ ต่าง ๆ ไทย ตลอดจนความเชื่อ ทางศาสนา ค่านิยมในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ด้านศิลปกรรมนั้น ในกิจกรรมสร้างสรรค์ ได้ให้เด็กฝึกปฏิบัติ เช่น วาดภาพระบายสี ด้วยสีน้ำ สีเทียน ฯลฯ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ การฉีก ตัด ปะ สาน ม้วน การร้อย และ ประดิษฐ์เศษวัสดุ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ อยู่เป็นประจำทุกวัน (คณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ, 2536)

ด้านภาษาและวรรณคดี พบว่ามีการฝึกให้เด็กปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลางนั้น เนื่อง มาจาก การจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล ไม่ได้มุ่งเน้นที่让孩子ได้อ่านออกเขียนได้ ตาม แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาในระดับอนุบาลไว้ว่า เป็น การจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้าน

เพื่อการศึกษาในระดับต่อไป ดังนั้นจึงพบว่าทำให้เด็กฝึกปฏิบัติด้านภาษาและวรรณคดี จึงเป็นไปได้เพียงพัฒนาตามวัยและความพร้อมของเด็กเท่านั้น อีกทั้งวรรณคดีและนิทานที่ประกอบในแผนการจัดประสบการณ์ นั้นมีวรรณคดีไทยอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น ตำนานนางนพมาศ ตำนานแม่โพสพ ตำนานวันสงกรานต์ เป็นต้น สำหรับในหน่วยชุมชนของเรา ซึ่งในหน่วยนี้ ครูสามารถที่จะสอดแทรก เรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชนให้แก่เด็กได้ แต่ปัญหาที่พบ คือ ครูไม่มีความรู้ และประสบการณ์ที่จะสอดแทรกเรื่องราวของชุมชนได้ ครูเพียงแต่จัดหาหนังสือ นิทาน และ ตำนานพื้นบ้านของท้องถิ่นและของไทย มาให้เด็กได้เปิดดูหรือครูอ่านให้เด็กฟัง ซึ่งก็พบว่ายังมีน้อยเช่นกัน วัฒนธรรมทางด้านภาษาและวรรณคดี ที่พบมาก คือ การให้เด็กท่องคำคล้องจอง และ เล่นปริศนาคำทาย ส่วนมากแล้วคำคล้องจองจะเป็นบทที่แต่งขึ้นมาใหม่ เพราะต้องการให้คำคล้องจองนั้นสอดคล้องกับหน่วยการสอน เช่น หน่วยวันพ่อ มีคำคล้องจอง พระเจ้าอยู่หัวพระราชาธิ เป็นต้น ไม่ได้เป็นบทร้องเล่นของเด็กที่มีอยู่เก่าแล้ว ส่วนสุภาษิตและบทกล่อมเด็กจะไม่ค่อยพบว่านำมาให้เด็กฝึกปฏิบัติ อาจเนื่องมาจากเป็นเรื่องที่ครูคิดว่ายากเกินไปสำหรับเด็ก อีกทั้งกิจกรรมที่มีอยู่ก็มาก ถ้าหากไม่ตัดกิจกรรมส่วนที่มีอยู่ในแผนการจัดประสบการณ์ออกไปบ้างก็ไม่สามารถสอดแทรกกิจกรรมเพิ่มเติมได้

ด้านการละเล่น ดนตรีและศิลปะการแสดง พบว่ามีการให้เด็กปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลจะมีขอบข่ายของกิจกรรมกลางแจ้งไว้ว่าให้มีการเล่นเกมการละเล่นพื้นบ้านในกิจกรรมกลางแจ้ง อีกทั้งยังมีการละเล่นต่าง ๆ จัดทำเป็นคู่มือสำหรับครูอีกด้วยก็ตาม (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2537) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต คือ ในช่วงต้นปีการศึกษาครูจะให้เด็กให้เล่นเกมการละเล่นพื้นบ้านมาก แต่ตอนปลายปีไม่ค่อยให้เด็กเล่น เพียงให้เด็กเล่นเครื่องเล่นสนามและให้เด็กเล่นอิสระ ซึ่งสาเหตุที่ทำให้การจัดกิจกรรมกลางแจ้งในเรื่องเกมการละเล่นพื้นบ้านเป็นไปไม่ได้มากเท่าที่ควร คือ กิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันมีมาก อีกทั้งเด็กในห้องเรียนมีจำนวนมาก จึงทำให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ลำช้าและไม่ตรงตามเวลา ดังนั้นจึงเวลาไม่พอที่จะให้เด็กเล่นกลางแจ้ง เพียงแต่ให้เด็กเล่นเครื่องเล่นสนามก่อนที่จะนำเด็กไปรับประทานอาหารกลางวัน

3. การจัดสภาพแวดล้อม

การจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียนพบว่าการจัดน้อย ที่พบมาก คือ การจัดป้ายนิเทศหน้าห้องเรียน เกี่ยวกับ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ โดยจะมีรูปภาพติดไว้บริเวณหน้าห้องเรียน

ทั้งนี้ การจัดห้องเรียนโดยให้มีรูปภาพหรือรูปจำลองดังกล่าว เนื่องจาก เป็นการจัดห้องเรียนมาตรฐาน ซึ่งกำหนดไว้ว่าทุกห้องเรียนจะต้องมี ทั้ง 3 สิ่งนี้ เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญในข้อนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดีย่างยิ่งสำหรับการปลูกฝังเกี่ยวกับค่านิยมในชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ แต่มีข้อสังเกตว่า ป้ายนิเทศดังกล่าวอยู่สูงขึ้นไปจากระดับสายตาของเด็กวัยอนุบาลมาก ซึ่งอาจเนื่องจาก คนไทยถือว่าสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นของสูง ไม่เหมาะสมที่จะจัดไว้ต่ำ แต่ถ้าหากจัดไว้ให้อยู่ในระดับสายตาของเด็ก ก็จะเป็นการดียิ่ง ตลอดจนหากครูชี้แจงและอธิบายให้เด็กได้เข้าใจเกี่ยวกับสถาบันสำคัญดังกล่าวด้วยก็จะเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็ก ไม่ใช่เพียงแต่จัดไว้เฉย ๆ

สำหรับการจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับภาษาและวรรณคดี ที่พบมากคือการจัดป้ายนิเทศที่เป็นตัวอักษรและสระ จะเป็นป้ายนิเทศถาวร จากการสังเกตชั้นเรียนพบว่าทุกโรงเรียนจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับตัวอักษรและสระทุกโรงเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสำหรับการเรียนเรื่องภาษาเริ่มต้นสำหรับเด็กวัยอนุบาล คือ การเรียนรู้ตัวอักษรและอีกอย่าง คือ ค่านิยมของการเข้าโรงเรียน คือ การรูดหนังสือ จึงทำให้พบว่า ครูอนุบาลจัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับตัวอักษรมากที่สุด คือจะนำตัวอักษรที่ตัดจากกระดาษสีหรือซื้อมาจากบ้านค้าตัดไว้เพื่อให้เด็กได้ดูและท่อง ก ถึง ข และการจัดป้ายนิเทศโดยทั่วไป พบว่าจัด เพื่อความสวยงามมาก สีสรรสดใส มากกว่าที่จะจัดเพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอน หรือมีวัตถุประสงค์ในการปลูกฝังวัฒนธรรมหรือเพื่อการใด

ป้ายนิเทศนับว่าเป็นสื่อการสอนการสอนที่มีประสิทธิภาพมาก หากใช้ประโยชน์จากการจัดป้ายนิเทศนั้นให้คุ้มค่า ซึ่ง นฤมล บุณยานน (2524) ได้กล่าวว่า สื่อที่เป็นป้ายนิเทศเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้สอนจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง พร้อมทั้งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และความรับผิดชอบ คุณธรรม และทัศนคติอันถูกต้อง ซึ่งเป็นการช่วยให้ครูสามารถสอนเรื่องที่ยาก ให้เป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับการเข้าใจ สอนนามธรรมให้เป็น รูปธรรม ที่เด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังนั้นเมื่อจัดป้ายนิเทศแล้ว ครูควรชี้ชวนให้เด็กได้เข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระจากป้ายนิเทศนั้น และนับว่าเป็นสิ่งที่ดีย่างยิ่งหากว่าครูให้เด็กได้มีส่วนร่วมและช่วยจัดป้ายนิเทศด้วย

สำหรับการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนนั้น ส่วนมากจะเปิดเพลงให้เด็กได้ฟังมากที่สุด ส่วนการตกแต่งห้องเรียนด้วยงานศิลปหัตถกรรมนั้นมีน้อย ซึ่งอาจมีปัญหาเนื่องมาจากการจัดซื้อสื่อต่าง ๆ ในห้องเรียนนั้น จะต้องเป็นการจัดซื้อในระบบของราชการ ซึ่งจะต้องมีการเบิกจ่ายเงิน

ในแนวปฏิบัติ ทางโรงเรียนจะจัดซื้อสื่อ โดยคำนึงถึงความสะดวกสบายในการจัดทำใบเบิกจ่าย มากกว่าที่จะคำนึงถึงประโยชน์ที่จะใช้จริง ๆ จึงมีสื่อที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นน้อยมาก เพราะสื่อที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม จึงพบว่า การจัดป้ายนิเทศและ การตกแต่งห้องเรียนด้วยสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมมีน้อย

การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนนั้น ชีววัฒน์ นิจนตร (2628) ได้กล่าวว่า บรรยากาศในชั้นเรียนที่ดีมีผลต่อการเรียนรู้ ต่อบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่ดีของผู้เรียน ซึ่งการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่น่าสนใจเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีวิธีหนึ่ง การปลูกฝังสิ่งใดก็ตามให้ผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนนั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุมณ อมรวัดวัฒน์ (2537) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้และซึมซับวัฒนธรรมได้ดั่งนั้น ต้องมีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติและเป็นธรรมดา โดยผู้เรียนได้อยู่ในบรรยากาศและในกิจกรรมนั้นเป็นประจำ ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ช้า ๆ กัน เป็นเวลายาวนาน ดังนั้นห้องเรียนเป็นห้องที่เด็กจะใช้เวลาอยู่เกือบตลอดเวลาที่เด็กมาในโรงเรียน หากมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่มีสุนทรียภาพ สะอาด ประณีต มีรสนิยม เป็นระเบียบ รมรื่นน่าอยู่ ย่อมที่จะสามารถปลูกฝังความสะอาดและความ เป็นระเบียบวินัยอันดีให้แก่เด็กได้ อีกทั้งบรรยากาศที่เป็นประเพณี พิธีกรรม ศิลปะต่าง ๆ ล้วนช่วย ชัดเกล้าจิตใจของเด็กและก่อให้เกิดความนิยมชมชื่นในวัฒนธรรมของชาติได้

4. การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี

การจัดนิทรรศการหรือพาเด็กไปชมนิทรรศการนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากงานวิจัยของ ชิต แก้วเพ็ง (2532) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาไม่ค่อยได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับวัฒนธรรม ดังนั้นจึงทำให้ครูไม่ได้พาเด็กชมงานดังกล่าวด้วย ซึ่งการจัดนิทรรศการนั้นสามารถทำให้ความรู้แก่เด็กได้อย่างกว้างขวางกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน

การเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่เด็กวัยอนุบาล หรือการพาเด็กไปทัศนศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ที่ไม่พบทางโรงเรียนปฏิบัติมากนัก เนื่องจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนไม่ค่อยเห็นความสำคัญของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งการเชิญวิทยากรและการพาเด็กไปทัศนศึกษาต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารด้วย อีกทั้งในความเห็นของครูและผู้บริหารโดยทั่วไป เห็นว่า เด็กวัยอนุบาลยังเล็กมากที่จะเข้าใจเกี่ยววัฒนธรรมเรื่องต่าง ๆ ได้ จึงไม่เห็นความสำคัญและคุณประโยชน์ที่จะเชิญผู้รู้มากให้ความรู้แก่เด็ก และเป็นภาระยุ่งยากที่จะพาเด็กออกไปศึกษาดูงานนอกห้อง เนื่องจากเด็กยังเล็กและยากแก่การดูแลความปลอดภัย แต่อย่างไรก็ตามก็มีบางโรงเรียนที่พาเด็กไปทัศนศึกษายังบริเวณใกล้ ๆ โรงเรียน เช่น ที่วัด หมู่บ้าน หรือ ในบริเวณ

โรงเรียนนั้นเท่านั้นเอง ซึ่งหากครูพอมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่บ้าง ก็จะเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความสนใจของเด็ก ในการที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนของตนเองได้อย่างดีเยี่ยม จากกิจกรรมการทำทัศนศึกษาและเชิญผู้รู้จากชุมชนมาให้ความรู้แก่เด็กดังกล่าว ھرรรษา นิลวิเชียร (2535) ได้กล่าวถึงการพาเด็กไปทัศนศึกษาว่า การพาเด็กไปทัศนศึกษา เป็นประสบการณ์ตรงที่หาไม่ได้ในห้องเรียน เป็นประโยชน์หลักที่เด็กจะได้เรียนรู้ในห้องเรียนต่าง ๆ ได้เห็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจากการที่เด็กได้ประสบการณ์ตรงนี้ ทำให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง และมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทย

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล พบว่าด้านภาษา และวรรณคดีและด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม โดยมากจะจัดการเรียนการสอนตามหน่วยการเรียนการสอน คือ ถ้าหน่วยการสอนที่มีอยู่ในแผนการจัดประสบการณ์มีการสอดแทรกวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณคดี และด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม อยู่ ก็จะสอนตามแผนการสอนนั้น เช่นในหน่วยข่าว มีตำนานเรื่องแม่โพสพ หน่วยน้ำ มีตำนานนางนพมาศ และทุกหน่วยส่วนมากจะสอดแทรกคำคล้องจองและปริศนาคำทายให้เด็กได้เรียนรู้มาก ซึ่งจากข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์ครูอนุบาล พบว่าการที่ครูอนุบาลไม่ได้สร้างหน่วยการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมขึ้นนั้น เนื่องมาจากครูไม่มีความรู้ที่จะสร้างแผนการจัดประสบการณ์ดังกล่าว อีกทั้งเนื้อหาและกิจกรรมในแผนการจัดประสบการณ์ที่มีให้มากก็มาก จนบางครั้งไม่สามารถจัดได้ตามนั้นอยู่แล้ว จึงไม่ได้จัดสร้างหน่วยการเรียนหรือแผนการจัดประสบการณ์ขึ้นมาใหม่ อีกทั้ง งานภาระหน้าที่ของครูอนุบาลมีมาก เช่น เป็นครูโครงการอาหารกลางวัน การเงิน สุรภาพัสต เป็นต้น ที่สำคัญ คือ เด็กในห้องเรียนมีมากเกินไปที่จะจัดกิจกรรมอะไรก็ตามให้ประสบความสำเร็จได้

ด้านมารยาทและด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นส่วนมากจะสอนโดยการบอกเล่าและให้คำตักเตือน สั่งสอน โดยทันทีทันใดที่เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต วัฒนธรรมทางด้านมารยาทและด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นวัฒนธรรมหลักที่เด็กประพฤติปฏิบัติในกิจกรรมประจำวันทุกวัน เมื่อเด็กเริ่มกิจกรรมประจำวัน มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ ครู สิ่งของ สัตว์ หรือแม้กระทั่งในขณะที่อยู่คนเดียว วัฒนธรรมทางด้านมารยาทและคุณธรรม จริยธรรมก็เข้ามาเกี่ยวข้องกับตัวเด็กอยู่ตลอดเวลา และครูก็สามารถที่จะอบรมสั่งสอนและสอดแทรกในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา ดังนั้นจึงพบว่า เมื่อใดก็ตามที่ครูพบพฤติกรรมที่

ไม่เหมาะสม หรือพบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถสอดแทรกวัฒนธรรมได้ ครูจะมีการว่ากล่าว ตักเตือน หรือหากเป็นเรื่องที่ร้ายแรงก็จะมีการลงโทษด้วย พยงค์ ชุ่มจิตร (2525) ได้กล่าวว่า เด็ก ๆ มักจะเรียนรู้วัฒนธรรมด้านมารยาทและคุณธรรมได้ดีที่สุด เมื่อมีการย้ำและเน้นอย่างสม่ำเสมอ ทางการศึกษาปฏิบัติ ทางความคิด โดยผ่านทางกิจกรรมหลาย ๆ ลักษณะ จากการได้รับฟัง ได้เห็น ได้สังเกต ได้รับคำแนะนำ ได้เลียนแบบ ได้รับการชมเชย อยู่ไม่ขาดระยะ แล้ววัฒนธรรมเหล่านี้ย่อมซึมซับ เด็กก็จะเกิดความซาบซึ้งในที่สุด เนื่องจากเด็กวัยอนุบาลเป็นวัยที่มีความสนใจเพียงระยะสั้น ๆ ที่จะเรียนรู้จากการบอกเล่าหรือการสอนโดยตรง หากมีการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้เคลื่อนไหวและแสดงออก อย่างเช่น การแสดงบทบาทสมมติ เด็กก็จะไม่เกิดความเบื่อหน่าย และสามารถที่จะเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้นและมีความสุขสนุกสนานในการเรียนรู้ด้วย

ด้านศิลปกรรมและด้านการละเล่น ดนตรี และศิลปะการแสดง ส่วนมาก จัดการสอน โดยให้เด็กได้ปฏิบัติจริง คือ การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งนักการศึกษา ดิวอี้(Dewey) ได้กล่าว ว่า การเรียนรู้โดยที่เด็กได้ลงมือกระทำ ปฏิบัติด้วยตนเอง เด็กก็สามารถที่จะจดจำได้ง่ายขึ้น (อ้างถึงใน สุรางค์ ไควตระกูล, 2536) จากการสังเกตการจัดกิจกรรมในโรงเรียนพบว่า กิจกรรมที่ทางโรงเรียนให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงนั้น ในด้านศิลปกรรม ได้แก่ การให้เด็กได้ปั้น วาดภาพ ระบายสี ตัดปะ พับ ม้วน พิมพ์ภาพ ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ส่วนในด้านการละเล่นดนตรีและศิลปะการแสดง ให้เด็กได้ รำวงมาตรฐาน รำเชิดขวัญ แข่งต่าง ๆ เป็นต้น

6. ปัญหาและอุปสรรค

6.1 ในการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ขาดสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งได้แก่ หนังสือ นิทาน วรรณคดีไทยและท้องถิ่น เทปเพลง วิดีโอเทป ตลอดจนรูปภาพที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี ปัญหาการขาดสื่อและอุปกรณ์การสอนนั้น สืบเนื่องมาจากการขาดงบประมาณด้วย ดังที่ กิติพงษ์ เทียนตระกูล (2530) ได้กล่าวไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับการสอนลักษณะนิสัย เช่น เครื่องดนตรี เทปเพลง เทปวิดีโอ นิทาน หนังสือรูปภาพ หุ่น สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องจัดซื้อมาทั้งหมด เพราะครูอนุบาลไม่สามารถหามาได้ แม้ว่าสื่อบางชนิดที่ครูสามารถจัดทำเองได้ แต่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อเหล่านั้น ๆ จึงทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการปลูกฝังวัฒนธรรมได้บรรลุผล ข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกต คือ แม้ว่าโรงเรียนจะอยู่ในชุมชนที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างเห็นได้ชัด เช่น ไทยพวน ไทยโซ่ง ไทยเวียง ไทยกะเหรี่ยง ฯลฯ แต่ทางโรงเรียนมีสื่อการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเหล่านั้นน้อยมาก สื่อที่พบ

บ้าง คือ เพลนอนที่ทอด้วยมือ ซึ่งพบได้ในหมู่บ้าน จากงานวิจัยของ ชิต แก้วเพ็ง (2532) พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่นเดียวกัน สื่อที่ใช้ในการสอนวัฒนธรรมไม่จำเป็นต้องเป็นสื่อที่มีราคาแพง เพียงแต่ครูรู้จักแสวงหา สะสม เครื่องมือเครื่องใช้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นสื่อในการเรียนการสอนวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

6.2 ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ซึ่งข้อมูลสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชี้ให้เห็นว่าครูส่วนมากไม่ได้เข้าอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม จึงทำให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นไม่มากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัลยา โกสุม (2530) ที่พบว่าครูในโรงเรียนประถมศึกษาไม่เคยเข้าอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่นกัน จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พบว่า เมื่อครูอนุบาลทราบว่า จะขอสัมภาษณ์เกี่ยวกับการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล ครูจะพูดก่อนเลยว่า ไม่ได้มีการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล แต่เมื่อผู้วิจัยถามถึงรายละเอียดในปลูกฝัง วัฒนธรรมแต่ละด้าน ที่ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน จึงพบว่าครูได้ปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็ก เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากคำว่า “วัฒนธรรม” เป็นคำที่เข้าใจยาก มีความหมายที่กว้าง และมีผู้ที่ให้ความจำกัดความไว้มากมาย จนทำให้เกิดความสับสนเกี่ยวกับวัฒนธรรม ว่าอะไรบ้างที่เป็น วัฒนธรรม

ดังนั้นหากจะมีการปลูกฝังวัฒนธรรมให้ได้ผลจึงจำเป็นต้องให้ผู้มีหน้าที่ในการปลูกฝังวัฒนธรรมในที่นี้ คือ ครูอนุบาลเข้าใจให้ถ่องแท้เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่จะปลูกฝังให้แก่เด็ก จึงจำเป็นต้องจัดการอบรมหรือจัดกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ครูอนุบาล

ข้อสังเกตที่ผู้วิจัยพบ คือ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยด้านการปลูกฝังวัฒนธรรมในครั้งนี้นั้น นอกจากจะมีการปลูกฝังตามที่มีสอดแทรกในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลแล้ว การปลูกฝังที่เป็นการบอกเล่า หรือตักเตือนสั่งสอนโดยทันทีทันใดนั้น เป็นการปลูกฝังที่เกิดความตระหนักรู้ และจากจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของครูอนุบาลแต่ละคน ว่ามีมากน้อยเพียงใด มีมากก็จะปลูกฝังมาก มีน้อยก็ไม่ค่อยได้ปลูกฝัง อีกทั้งจิตสำนึกในความเป็นครูที่ต้องการจะสอนให้ศิษย์เป็นบุคคลที่ดีในสังคม ครูอนุบาลบางท่านให้ความคิดเห็นว่า ถ้าหากจะดูว่าครูคนไหนเป็นอย่างไร ให้ดูจากพฤติกรรมโดยรวมของเด็กในห้องเรียน ถ้าเด็กในห้องเรียนมีระเบียบวินัย ครูก็จะมีลักษณะเช่นนั้น ซึ่งหากครูบางคนไม่มีความใส่ใจในการจัดระเบียบห้องเรียน เด็กในชั้นเรียนก็จะมีลักษณะที่แตกต่างจากห้องแรกที่กล่าวมา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการปลูกฝังวัฒนธรรมในโรงเรียนตัวครูสำคัญมาก นอกจากจะมีความสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กแล้ว วิธีการปลูกฝังวัฒนธรรมอีก 4 วิธี คือ การให้เด็กฝึกปฏิบัติ การจัดสภาพแวดล้อม การให้เด็กพบเห็นแบบอย่างที่ดี และการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน ล้วนเป็นวิธีการที่ตัวครูจะต้องเป็นผู้จัดการหรือจัดกระทำให้เกิดขึ้นทั้งสิ้น ดังนั้นการปลูกฝังวัฒนธรรมให้ได้ผลจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกทางวัฒนธรรมให้แก่ครูก่อน

6.3 ครูไม่มีความรู้เกี่ยวกับการสอดแทรกวัฒนธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน จากสภาพโดยทั่วไปของครูอนุบาล พบว่า ครูอนุบาลไม่ได้จบสาขาอนุบาลโดยตรง ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลนั้น เป็นการจัดการศึกษาที่มีความมุ่งหมายแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น ๆ คือ ในระดับชั้นอื่น ๆ มุ่งเน้นที่จะให้เด็กอ่านออกเขียนได้ ครูที่จบสาขาอื่น ๆ เช่น สาขาบริหารการศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ชีววิทยา คณิตศาสตร์ เป็นต้น ที่มาสอนในระดับชั้นอนุบาลจึงประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นจึงพบว่ามีน้อยมาก ในการที่จะให้ครูมีความสนใจที่จะสอดแทรกวัฒนธรรมในกิจกรรมต่างๆ นอกเหนือจากวัฒนธรรมที่ได้สอดแทรกไว้แล้วในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล

อีกทั้งครูไม่มีแนวทางหรือตัวอย่างในการสอดแทรกวัฒนธรรมในกิจกรรมการเรียนการสอน มีเพียงแนวการจัดประสบการณ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำให้เท่านั้น ซึ่งมีการสอดแทรกวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ไว้อย่าง แต่ก็ไม่เด่นชัด และไม่มีภาระเน้นให้ครูเห็นว่ามันเป็นตัวอย่งของการสอดแทรกวัฒนธรรม ครูโดยทั่วไปคิดว่า เป็นเพียงแผนการจัดประสบการณ์ที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ให้จัดกิจกรรมตามนั้นซึ่งพบว่า ครูส่วนมากไม่ได้สร้างแผนการสอนที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมขึ้นมาใหม่เลย คือ จัดการเรียนการสอนตามแนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเท่านั้น

สำหรับการปลูกฝังวัฒนธรรมในระบบโครงสร้างทางการศึกษาในจังหวัดสุพรรณบุรี ที่ครูส่วนมากไม่ได้จบการศึกษาในสาขาอนุบาล มีประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาลน้อย และส่วนใหญ่สอนตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ทางสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดทำ ดังนั้นในการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี แผนการจัดประสบการณ์จะเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ รวมถึงการปลูกฝังวัฒนธรรมให้เด็กด้วย ดังที่สุพัตรา สุภาพ (2528) ได้กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังวัฒนธรรมว่า การปลูกฝังวัฒนธรรมโดยตรง(Direct socialization)นั้น โรงเรียนจะมีการปลูกฝังที่เป็นทางการ เพราะมีการปลูกฝังเด็กจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์การอบรมแบบเป็นทางการ ซึ่งการอบรมแบบเป็นทางการในโรงเรียนนั้น ได้แก่ การมีแนวประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ ดังนั้นหากมีนโยบายและเป้าหมายที่จะให้โรงเรียนเป็นสถานที่ปลูกฝังวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จ

สำเร็จ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีแผนการจัดประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรมที่ดี หรือมี ฉะนั้นครูจำเป็นต้องมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมหรือสามารถสร้าง แผนการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับสังคมและวัฒนธรรมไทยแต่ละท้องถิ่นได้

6.4 ปัญหาจากสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็ก ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ที่ไม่ได้เป็น แบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก เมื่อเด็กอยู่ที่โรงเรียนครูจะปลูกฝังวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก แต่เมื่อ เด็กกลับไปบ้านและอยู่ในชุมชนก็จะได้พบแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะ ครอบครัวและบุคคลใน ครอบครัว ซึ่ง สุพัตรา สุภาพ (2534) ได้กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่ขัดเกลามนุษย์ให้ รู้ว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ อะไรถูกอะไรผิด และมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และความ ประพฤติของเด็กรับอย่างยิ่ง การอบรมของครอบครัวนั้นนอกจากจะอบรมทางตรง คือ บอกกัน ตรง ๆ ว่าต้องทำตัวอย่างไร เพื่อจะได้วางตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เช่น การสอนเรื่องระเบียบ วินัย การมีสัมมาคารวะ เป็นต้น ก็ยังมีการสอนทางอ้อม คือ เป็นการอบรมแบบไม่เป็นทางการ อาจจะเป็นการเลียนแบบหรือรับเข้าไปโดยไม่รู้ตัว เช่น พ่อแม่ไม่สะอาด ลูกก็จะไม่สะอาด พ่อแม่ ชอบใช้คำหยาบลูกก็ใช้คำหยาบ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมณ อมรวิวัฒน์และ คณะ (2534) พบว่า ผู้ใหญ่ในครอบครัวและในชุมชนมักจะเป็นแบบอย่างในทางลบ เช่น การพูดที่ ไม่เหมาะสม ทะเลาะวิวาท ดื่มสุรา เล่นหวย เชื้อโรคกลาง และข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ คือ ในชุมชนมีการเสพยาเสพติด เช่น ยามา เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ (2534) และ กิติพงษ์ เทียมตระกูล (2530) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า นอกจาก นี้ปัญหาที่พบ คือ ความไม่สอดคล้องในการปลูกฝังวัฒนธรรมระหว่างบ้านและโรงเรียน คือ แม้ว่า อย่าง ครูว่าอย่าง ครูว่าผิด แม้ว่าถูก ครูว่าไม่ดี พ่อว่าดี เป็นต้น หรือ ที่โรงเรียนครูสอนเกี่ยวกับ การรักษาความสะอาด แต่ที่บ้านกลับพบว่าไม่ได้สอนเด็ก หรือสอนในสิ่งที่ตรงข้ามกับที่ครูสอน เด็กมา ทำให้เด็กเกิดความสับสน ไม่ทราบว่าใครถูกกันแน่ และจะปฏิบัติตามใคร อีกทั้งบางครั้ง โรงเรียนก็สอนในลักษณะที่เป็นทฤษฎีหรืออุดมคติจนเกินไป อาจจะไม่ตรงกันสิ่งที่ปฏิบัติในชีวิต จริง เช่น ทำดีได้ดี แต่เด็กเห็นคนทำดีได้ชั่ว ทำชั่วได้ดี ซึ่งเด็กอาจจะเสื่อมศรัทธาได้

6.5 เด็กได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ เช่น จาก การดูโทรทัศน์ ดูหนัง ละคร วิद्यู แล้ว จดจำบางสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งขัดต่อวัฒนธรรมไทยของเรา และเด็กเลียนแบบตามสื่อเหล่านั้น สุพัตรา สุภาพ (2534) ได้กล่าวว่า สื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิद्यู โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ความคิด ความเชื่อ และแบบของความประพฤติ เพราะสื่อ

มวลชน จะให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน โดยเฉพาะการให้ข่าวสาร ถ้าข่าวสารนั้นดี และมีประโยชน์ ก็จะเป็นประโยชน์แก่เด็ก แต่ถ้าในทางกลับกันเสนอข่าวสารและเรื่องราวที่ไม่สร้างสรรค์ และขัดต่อวัฒนธรรมไทย ก็ส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก คือ เด็กวัยอนุบาลเป็นวัยที่ชอบเลียนแบบ โดยเฉพาะชอบเลียนแบบ บุคคลที่เขาชื่นชอบและชื่นชม เช่น ดารา นักร้อง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียง ในสังคม ตลอดจนตัวละครต่าง ๆ ในละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ (สุรางค์ ไคว้ตระกูล, 2536) จากงานวิจัยของ สุมน อมรวิวัฒน์และคณะ (2534) พบว่า เด็กจะดูโทรทัศน์ตามรายการที่ผู้ใหญ่ดู และเด็กไม่สามารถเสนอให้เปิดรายการที่เด็กควรดูได้ อีกทั้งรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็กยังมีน้อยมาก หรือรายการโทรทัศน์ที่เป็นรายการการศึกษาจริงไม่ค่อยมี จึงทำให้เด็กมักจะได้แบบอย่างที่ไม่ดีและขัดต่อวัฒนธรรมไทย การปลูกฝังวัฒนธรรมในโรงเรียนจึงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

จากข้อสังเกตของผู้วิจัยพบว่า หากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ เสนอรายการที่ดีและส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะดารา นักร้อง และตัวละครในโทรทัศน์ มีพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ และส่งเสริมวัฒนธรรม ก็เป็นแนวทางที่สามารถปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เยาวชนของชาติได้ดีแนวทางหนึ่ง เช่น จากการไปสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน พบว่า เด็กอนุบาลชอบเพลงลูกทุ่ง และสามารถร้องเพลงลูกทุ่งได้ดี ซึ่งในช่วงนั้นละครโทรทัศน์ เรื่อง “มนต์รักลูกทุ่ง” กำลังออกอากาศและเป็นที่ยอมรับของคนโดยทั่วไป และเด็กก็ชื่นชอบพระเอกของเรื่องที่มีลักษณะเด่น คือ เป็นคนซื่อสัตย์ มีความกตัญญูและเป็นคนดี และละครที่ขึ้นบ้านในช่วงวันเสาร์ และวันอาทิตย์ก็ได้รับความนิยมจากเด็กอนุบาล เช่นกัน

ดังนั้นการที่เด็กได้รับอิทธิพลจากสื่อต่าง ๆ เหล่านี้ แล้วเด็กนำมาเล่าให้เพื่อนและครูที่โรงเรียนฟัง อิทธิพลของสื่อเหล่านี้ เด็กจะรับมาทั้งที่เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์สังคมและวัฒนธรรม และที่แบบอย่างที่ไม่สร้างสรรค์สังคมและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ในละครเรื่องโทรทัศน์ “มนต์รักลูกทุ่ง” ตัวละครในเรื่องจะพูด “กู” “มึง” ตลอดเวลา เด็กก็ได้รับอิทธิพลเช่นกัน จึงเป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องคอยแนะนำ และชี้แนะ เพื่อที่เด็กจะได้แยกแยะได้ว่า ควรที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่สร้างสรรค์อย่างไร ซึ่งการแนะนำหรือชี้แนะนี้จำเป็นจะต้องชี้แจงเหตุผล เพื่อที่เด็กจะได้ยอมรับและปฏิบัติตาม มิใช่การบังคับของครู ซึ่งหากครูปฏิบัติได้อย่างที่กล่าวมานั้น ก็นับว่าเป็นการใช้สื่อต่าง ๆ อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ มาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี ข้อดีของสื่อเหล่านี้ คือ จะมีทั้งแบบอย่างที่ดีและไม่ดี และเป็นลักษณะของสังคมที่เป็นจริงในปัจจุบัน หากการนำสิ่งเหล่านี้มาพูดคุยกับเด็กใน

ห้องเรียน จะทำให้ปัญหาการปลูกฝังวัฒนธรรมของครูที่เป็นอุดมคติหรือเป็นทฤษฎีมากเกินไป ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงและสังคมจริงในปัจจุบันหมดไป

6.6 โดยภาพรวมแล้วการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล พบว่า จะมีการปลูกฝังวัฒนธรรมที่เป็นสากลมาก ได้แก่ การปลูกฝังวัฒนธรรมด้านมารยาทและด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นวัฒนธรรมที่พบอยู่ในทุกสังคม ประกอบกับสภาพสังคมปัจจุบัน วัฒนธรรมไทยมีแนวโน้มที่จะรับวัฒนธรรมของตะวันตกเข้ามาและประยุกต์เป็นวัฒนธรรมของไทยเรามากขึ้น เนื่องจากความเจริญทางเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่รวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมเหล่านี้ เป็นไปตามพลวัตรของวัฒนธรรม ที่จะต้องมีการแพร่กระจายการแลกเปลี่ยน การยืม และการผสมผสาน ที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่เป็นสากลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและการสื่อความหมายกับได้เข้าใจมากยิ่งขึ้นในการติดต่อกับนานาประเทศ จะเห็นได้ว่า ในสังคมปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกเป็นวัฒนธรรมที่เด่นมากในด้านความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี ซึ่งมีคุณประโยชน์ในการใช้สอยอย่างมีประสิทธิภาพ จึงกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมไทยมีแนวโน้มในการนิยมและรับวัฒนธรรมตะวันตกมากขึ้น (อานนท์ อภาภิรม, 2519)

วีระ บำรุงรักษ์ (2533) ได้กล่าวว่า ปัจจุบันในสังคมไทยของเรามีการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เป็นสากลและวัฒนธรรมระดับชาติมากกว่า การถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ที่พบว่า มีการถ่ายทอดและปลูกฝังวัฒนธรรมที่เป็นสากลและวัฒนธรรมระดับชาติมากกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวคือ วัฒนธรรมด้านมารยาท และคุณธรรมจริยธรรมพบว่าการปลูกฝังให้แก่เด็กวัยอนุบาลมากกว่าวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ซึ่งวัฒนธรรมด้านมารยาทและคุณธรรมจริยธรรมนี้เป็นวัฒนธรรมที่มีลักษณะเป็นสากลมากกว่าวัฒนธรรมด้านอื่น นอกจากนี้ วีระ บำรุงรักษ์ ยังได้กล่าวอีกว่า ในอนาคตวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมระดับชาติก็ยังคงมีการถ่ายทอดต่อไป แต่วัฒนธรรมท้องถิ่นจะมีการถ่ายทอดมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะมีการตื่นตัวว่า วัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ จะสูญหายไป

การปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาสุพรรณบุรี ในด้านวิธีการปลูกฝังทั้ง 5 วิธี ข้อมูลจากแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต จะพบว่า วิธีที่ครูปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กมากที่สุด คือ การเป็นแบบอย่างของครูและการให้เด็กฝึกปฏิบัติ รองลงมาได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งลักษณะการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กนั้นไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าจะต้องใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่ง

โดยเฉพาะ จะปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กในหลาย ๆ วิธีการ เช่น การสอนการพูดจาที่ไพเราะ ครูจะเป็นแบบอย่างให้แก่เด็กโดยใช้คำพูดที่ไพเราะแก่เด็ก พร้อมทั้งสอนเด็กโดยการบอกเล่าว่า การพูดจาไพเราะนั้นมีผลดีอย่างไร และครูก็สาธิตให้เด็กดู โดยการพูดให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กได้ลองปฏิบัติ คือ พูดคำไพเราะนั้น หรือครูอาจจะเล่นนิทาน ร้องเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพูดก็ได้ หรืออาจให้เด็กได้แสดงบทบาทสมมติก็ได้เช่นกัน จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การปลูกฝังวัฒนธรรมเรื่องมารยาทในการพูดให้แก่เด็ก ใช้วิธีการ ทั้งเป็นแบบอย่างของครู การให้เด็กฝึกปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วย การสอนแบบบอกเล่าทันทีทันใดที่พบว่าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้เพื่อให้การปลูกฝังวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรมีการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ครูอนุบาล ครูในโรงเรียน ผู้บริหาร และผู้ปกครอง เรื่องความสำคัญของเด็กวัยอนุบาล และความสำคัญของการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กตั้งแต่วัยอนุบาล ซึ่งเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของช่วงวัยมนุษย์
2. ควรมีการให้ความรู้ แก่ ครูอนุบาล ครูในโรงเรียน ผู้บริหารเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น เพื่อที่ครูจะได้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่เด็ก การให้ความรู้อาจมีหลายรูปแบบ คือ การจัดอบรม การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น
3. ควรมีการให้ความรู้แก่ครูอนุบาลในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการปลูกฝังวัฒนธรรม ตลอดจนมีการจัดทำหน่วยการเรียนการสอนท้องถิ่นสุพรรณบุรี หรือปรับแผนการจัดการประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งรวมถึงการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้วย ซึ่งรูปแบบการให้ความรู้นั้น คือ การจัดอบรม การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนา การศึกษาดูงาน เป็นต้น ตลอดจนมีการนิเทศและติดตามผล การปลูกฝังวัฒนธรรมด้วย เพื่อการปลูกฝังวัฒนธรรมจะได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย
4. ประสานงานและขอความร่วมมือกับชุมชน โดยเฉพาะแหล่งที่รวมความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม เช่น ศูนย์วัฒนธรรมหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ผู้ปกครองนักเรียน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในชุมชน นั้น ๆ ซึ่งความร่วมมือนั้น จะมีหลาย ๆ รูปแบบ คือ การขอบริจาคสื่อ งบประมาณ คำแนะนำ วิทยากร ที่จะมาให้ความรู้ทั้งเด็กและครู และที่สำคัญที่สุด

คือ ก่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ในการปลูกฝัง วัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล

5. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียน ควรมีนโยบายหรือเป้าหมายที่ชัดเจน ในการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล เพื่อที่จะเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและตลอด ทั่วทั้งสังกัด และสะดวกต่อการที่จะมีเทศและติดตามผล และประเมิน เพื่อให้การปลูกฝัง วัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาลได้ผล ทั้งนี้เพื่อที่จะดำรงรักษาวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ เป็นเอกลักษณ์ เป็นความภาคภูมิใจของเราชาวไทยทั้งชาติไว้ และสืบทอดสู่รุ่นลูก รุ่นหลานต่อไป

ขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรที่จะมีการศึกษาสภาพการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัยอนุบาล โดยใช้ ระเบียบวิธีการวิจัยที่แตกต่างไปจากการวิจัยในครั้งนี้
2. ควรที่จะมีการพัฒนาหรือสร้างหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ที่ยึดตัว วัฒนธรรมเป็นแกนหลักสูตร แล้วนำไปทดลองใช้
3. ควรที่จะมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรม ท้องถิ่นที่เหมาะสม และสามารถที่จะถ่ายทอดให้แก่เด็กในวัยอนุบาลได้อย่างเหมาะสมกับคุณวุฒิ และวัยวุฒิของเด็กในวัยนี้
4. เนื่องจากการปลูกฝังวัฒนธรรมเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับ สถาบันของสังคมหลาย ๆ สถาบัน ดังนั้น นอกจากที่จะ ศึกษาการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัย อนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว ควรจะมีการศึกษาสภาพการปลูกฝังวัฒนธรรมให้แก่เด็กวัย อนุบาลในสถาบัน อื่น ๆ ด้วย เช่น ครอบครัว ศาสนา เป็นต้น ตลอดจนมีการเปรียบเทียบระหว่าง กลุ่มชนย่อยต่าง ๆ ว่ามีการปลูกฝังวัฒนธรรมแตกต่าง หรือ เหมือนกันอย่างไร เช่น ชุมชน เมืองใหญ่ ชุมชนในชนบท ชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางเพื่อการวาง แผน การอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม วัฒนธรรมของชาติ ต่อไป